

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 593
van **ADELIN BLANCQUAERT**
datum: 27 april 2020

aan **ZUHAL DEMIR**
VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Justitiehuizen - Indicatiestelling, risicotaxatie en risicomanagement

Sinds de zesde staatshervorming in 2014 werd een heel aantal bevoegdheden overgeheveld naar de Vlaamse Gemeenschap, waaronder de justitiehuizen. Sindsdien is er nog meer aandacht voor de uitbreiding en verbetering van de justitiehuizen.

In de beleidsnota Justitie wordt aangegeven dat de rol van de justitiehuizen versterkt wordt en dat er volop ingezet zal worden op indicatiestelling, risicotaxatie en risicomanagement. Dit met als doel om een snelle hulp- en dienstverlening te verzekeren, recidive te verminderen en ervoor te zorgen dat er meer straffen op maat uitgesproken kunnen worden. De minister gaf al aan deze doelstelling als prioritair te beschouwen.

Risicotaxatie moet echter correct gebeuren. Dit is noodzakelijk voor het maatschappelijk belang, zodat ernstige recidive door patiënten/delinquenten voorkomen wordt. Een goede inschatting is ook van therapeutisch belang aangezien dat kan leiden tot inzicht in risicofactoren van de individuele patiënt en een risicohanteringsplan gericht op vermindering van recidive. Risicotaxatie blijft echter een riskant gegeven aangezien zowel vals positieven (de persoon is vrij ondanks hoog risico) als vals negatieven (de persoon pleegt geen recidive maar wordt foutief als hoog risico beschouwd) vermeden moeten worden. De minister dient hierbij zelf een keuze te maken van wat zij het belangrijkste vindt: ofwel een persoon langer dan nodig straffen ofwel een persoon in de vrije samenleving laten met een kans op herval. De risicotaxatie hangt ook af van de persoon die ze afneemt. Zo is uit onderzoek gebleken dat vooroordelen en voor de hand liggende verbanden vaak een rol in de besluitvorming spelen. Ook zouden klinici te veel aandacht spenderen aan het zoeken van psychiatrische symptomen.

Er zijn verschillende vormen van risicotaxatie. Elke methode heeft zijn voor- en nadelen. Bij het kiezen van een instrument dient ook rekening gehouden te worden met de verschillende knelpunten. Zo wordt er bij bepaalde instrumenten vaak niet verklaard waarom risicofactoren samenhangen met een verhoogd risico. Veel van de instrumenten zijn bovendien ontwikkeld in het buitenland. Er moet dus ook gekeken worden of deze in België wel evengoed werken. De instrumenten zijn daarenboven vaak ontwikkeld bij normaal begaafde blanke mannen, waardoor eenzelfde werking bij andere doelgroepen niet verzekerd is. Het is dus noodzakelijk om voldoende rekening te houden met deze kanttekeningen bij de verdere optimalisering van risicotaxatie en risicomanagement.

1. De minister geeft aan te onderzoeken hoe op de zittingen van de rechtbanken, dus voor het eindvonnis, er al voor een snelle indicatiestelling, doorverwijzing en

opvolging van daders vanuit de justitiehuisen gezorgd kan worden en of daar wettelijke wijzigingen voor nodig zijn. De minister geeft aan hiervoor in overleg te gaan met de bevoegde vakministers, de federale overheid en de magistratuur.

Heeft de minister al samengezeten met de andere actoren om dit te onderzoeken?

Zo ja, wat waren de conclusies?

Zo neen, wanneer is de minister van plan samen te zitten met de andere actoren?

2. De minister geeft aan in overleg te gaan om te zien of de rechters bij het uitspreken van de straf rekening kunnen houden met de indicatiestelling van de justitieassistenten of andere deskundigen.

Heeft de minister dit al onderzocht? Indien niet, wanneer is gepland hiervoor in overleg te gaan?

3. De minister geeft ook aan dat er een 'kwaliteitsregister van Vlaamse forensisch deskundigen' komt.

Is dit al opgestart? Indien niet, wanneer zal het worden opgestart? Wat is de kostprijs van dit initiatief? Welke meerwaarde kan dit 'kwaliteitsregister' volgens de minister bieden nu dergelijk register op federaal niveau al bestaat?

4. De minister geeft ook aan meer in te zetten op wetenschappelijk onderbouwde risicotaxatie-instrumenten en specifieke opleidingen hiervoor.
 - a) Aan welke nieuwe risicotaxatie-instrumenten denkt de minister?
 - b) Hoe zal deze opleiding hiervoor georganiseerd worden?
 - c) Welke risicotaxatie-instrumenten worden nu al gebruikt en hoe worden ze geëvalueerd? Wat zijn de voor- en nadelen van deze instrumenten?
 - d) In welk budget voorziet de minister voor deze aanpassingen?
 - e) Op welke termijn zullen er meer risicotaxatie-instrumenten beschikbaar zijn en zal de specifieke opleiding hiervoor operationeel zijn?
 - f) Welke criteria worden gehanteerd om te beslissen of een bepaalde score op een risicotaxatie-instrument laag of hoog is?
5. Welke initiatieven neemt de minister om bias bij de onderzoekers tegen te gaan en een subjectieve inschatting te vermijden?
6. Welke andere initiatieven neemt de minister om het totale proces van screening, risicotaxatie en risicomanagement te optimaliseren?

ANTWOORD

op vraag nr. 593 van 27 april 2020

van **ADELINE BLANCQUAERT**

Het Regeerakkoord vermeldt een evidence based beleid voor de justitiehuisen op basis van rapportering en monitoring van bijvoorbeeld de effectiviteit van de interventie en recidivevermindering. Dit werd in de beleidsnota vertaald in onder andere het onderzoeken van de mogelijkheden en implementatie van een systematische en gestandaardiseerde risicotaxatie en risicomanagement binnen de justitiehuisen.

Risicotaxatie betekent namelijk dat men een inschatting maakt van het risico of een bepaald gedrag zich in de toekomst opnieuw zal voordoen, in dit kader dus het plegen van nieuwe feiten. Daaraan moet men dan risicomanagement koppelen, hetgeen inhoudt dat men de intensiteit van de opvolging en begeleiding aan het risiconiveau gaat koppelen.

Risicotaxatie zou inderdaad een riskant gegeven zijn moest men dit puur vanuit het buikgevoel doen. Maar er bestaan verschillende wetenschappelijk onderbouwde methodes om aan risicotaxatie te doen. Zo bestaan er reeds voldoende gevalideerde risicotaxatie-instrumenten met empirisch onderbouwde risicofactoren, zodat de foutenmarge beperkt wordt en een subjectieve inschatting zo goed mogelijk vermeden wordt. Aan elk instrument is een handleiding en opleiding gekoppeld, die aangeven hoe men het instrument moet hanteren en een risicoscore dient te bepalen.

De toepassing van risicotaxatie zal het professioneel oordeel van een justitieassistent ondersteunen bij het bepalen van de intensiteit van toezicht, opvolging en begeleiding. Daarom zal ik binnen de justitiehuisen ook psychologen aanwerven die de justitieassistenten ondersteuning bieden bij het uitvoeren van risicotaxatie.

Om deze implementatie op een gedegen manier concreet vorm te geven, vind ik het belangrijk om hiervoor ook de experts van het terrein te consulteren. Begin dit jaar ben ik dan ook gestart met een expertengroep met vertegenwoordigers uit verschillende disciplines zoals de justitiehuisen, gevangeniswezen, academici, zorg en parket. Ik laat de expertengroep dan ook verder zijn werk doen en zal ten gepaste tijde meer concrete voorstellen en beslissingen toelichten. Een implementatiefase moet namelijk met de nodige zorg en supervisie aangepakt worden.

Voor verschillende domeinen bestaan er reeds risicotaxatie-instrumenten, zoals zedenfeiten, partnergeweld, stalking, algemeen geweld, kinderporno, etc. die hun nut bewezen hebben. Het is dan ook niet de bedoeling om een nieuw instrument te gaan ontwikkelen. Ik zal de implementatie van de verschillende bestaande en gevalideerde instrumenten op basis van de input van de expertengroep dan ook stap voor stap introduceren, samen met de noodzakelijke opleidingen, supervisie en evaluatie.

Maar het gaat niet alleen over het inzetten van een of meerdere risicotaxatie-instrumenten. Het gaat ook over risicomanagement, over een middel om een doel te bereiken namelijk hoe de begeleiding van een justitieassistent verder vorm gegeven wordt om een terugval in delictgedrag zoveel mogelijk te voorkomen. Risicomanagement moet dan ook voldoende aansluiten bij de diverse doelgroepen binnen de justitiehuisen en hun problemen.

In een tweede fase, nadat de werkgroep een concrete visie heeft uitgewerkt, zal ik ook afstemmen met andere partners zoals de zittende magistratuur, de hulpverlening, etc.

zodat er kan worden bijgedragen aan de continuïteit van de keten van risicotaxatie doorheen heel het justitieel traject. Dergelijk overleg is niet alleen aangewezen rond risicotaxatie, maar voor vele verschillende aspecten. Zo ook voor het in de beleidsnota vooropgestelde onderzoeken van de mogelijkheden om reeds voor eindvonnis daders al door te verwijzen en in een opvolging te voorzien. Gelet op het feit dat de verschillende diensten waaronder ook de justitiehuisen en de rechtbanken in deze COVID-19 crisis hun focus moeten leggen op de zo vlot mogelijke continuering van de werkzaamheden en de gefaseerde heropstart, werden hierin nog geen verdere stappen ondernomen.

Parallel aan de expertengroep risicotaxatie, bekijk ik de invulling van het kwaliteitsregister van Vlaamse forensische deskundigen. Er bestaat ondertussen inderdaad een federaal register, maar er is geen kwaliteitscontrole op de inhoud en de opleidingen waaraan men moet voldoen staan niet in verhouding met het werk dat in de praktijk geleverd moet worden. Ook werden niet alle beroepsverenigingen betrokken, wat tot gevolg heeft dat niet alle deskundigen op het terrein op de hoogte zijn van dit register. Aan Vlaamse zijde wil ik in eerste instantie bekijken of en hoe een Vlaams register complementair kan zijn aan dat net opgerichte federale register. Belangrijk voor Vlaanderen is dat de kwaliteit en de inhoud moeten primeren. Dit zit in een opstartfase en wil ik graag later nog concreter toelichten.